

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ALANINDA YAPILAN GÖRME ENGELLİLERE YÖNELİK ARAŞTIRMALARIN SİSTEMATİK BİR ŞEKİLDE İNCELENMESİ

Aykut ŞAHİN¹

Öz

Bu çalışmanın amacı uluslararası dergilerde yayımlanan beden eğitimi ya da spor alanındaki görme engellilere yönelik araştırmaların sistematik bir şekilde incelenmesidir. Bu amaçla Web of Science Core Collection veritabanındaki tüm indekslerde yayımlanmış araştırmalara ait verilere ulaşılmıştır. Elde edilen veriler “Excel” ve “txt” formatlarında indirilerek analiz edilmiştir. Analizlerde yapılan araştırmaların yıllara göre sayısal anlamda ve atıf satısına göre değişimleri ile birlikte, en önde gelen yazarlar, dergiler, üniversiteler ve ülkeler doküman sayısı, atıf sayısı ve toplam bağlantı güçlerine göre incelenmiştir. Ayrıca en çok atıf alan araştırmalara ait bazı istatistiksel bilgiler ve en çok kullanılan anahtar kelimelerin ilişkisel haritası sunulmuştur. Bu alanda ilk araştırmanın 1995, en fazla araştırmanın ise 2019 yılında yapıldığı belirlenmiştir. En çok atıf alan yazarın Justin Haegele A. isimli yazar olduğu, en çok atıf alan üniversitenin Old Dominion Üniversitesi olduğu ve son olarak en çok atıf alan ülkenin Amerika Birleşik Devletleri olduğu görülmüştür. Bu alanda öne çıkan derginin Adapted Physical Activity Quarterly olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak; görme engellilerin daha sağlıklı ve zinde olmaları, akranlarıyla birlikte beden eğitimi derslerine katılabilmeleri, görme yetersizliklerine rağmen fırsat eşitliğine sahip olmalarını konu edinen ve burada ortaya çıkan engelleri ortadan kaldıracak çözümler üreten araştırmaların alanyazında olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Beden Eğitimi, Spor, Görme Engelli, Çoklu Görme Yetersizliği*

¹ Arş. Gör., Munzur Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, E-posta: aykutsahin@munzur.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3654-6550

ŞAHİN, A.(2023). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Yapılan Görme Engellilere Yönelik Araştırmaların Sistematik Bir Şekilde İncelenmesi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 23(59), 217-233. DOI:10.21560/spcd.vi.1089667

A SYSTEMATIC INVESTIGATION OF RESEARCH ON THE VISUAL IMPAIRMENTS IN THE FIELD OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

Abstract

The aim of this study is to systematically examine the researches on the visually impaired in the field of physical education or sports published in international journals. For this purpose, the data of the researches published in all indexes in the Web of Science Core Collection database were accessed. The obtained data were analyzed by downloading in “Excel” and “txt” formats. The most prominent authors, journals, universities and countries were examined according to the number of documents, number of citations and total link strength, along with the changes in the studies made in the analyzes according to the years in numerical terms and according to the number of citations. In addition, some statistical information about the most cited studies and a relational map of the most used keywords are presented. It was determined that the first research in this area was done in 1995, and the most research in 2019. It was seen that the most cited author was Justin Haegele A., the most cited university was Old Dominion University, and lastly, the most cited country was the United States of America. It has been determined that the prominent journal in this field is Adapted Physical Activity Quarterly. As a result; It has been observed that there are studies in the literature that focus on the visually impaired being healthier and fitter, participating in physical education classes with their peers, having equal opportunities despite their visual impairment, and producing solutions to remove the obstacles that arise here.

Key Words: *Physical Education, Sports, Blindness, Multiple Visual Impairments*

GİRİŞ

Eğitimin temel ilkelerinden biri öğrencilerin eşit şartlarda öğretimden faydalanabilmesidir. Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar eğitim-öğretimden eşit yararlanabilmenin önündeki engellerdendir. Bu bireysel farklılıkların oluşmasındaki en büyük nedenler arasında öğrencilerin bazı yetersizliklere ve engellere sahip olmasından kaynaklandığı ifade edilebilir. Nitekim eğitim politikalarına bağlı olarak öğretim programlarında önemli değişimler de yaşanmaktadır. Bu nedenle bu engellerin ortadan kaldırılabilmesi ve eğitimde yüksek verimliliğin sağlanması açısından tüm öğrencilerin aynı şekilde öğretim fırsatlarından yararlanabilmesi gerekmektedir. Herhangi bir yetersizliğe sahip olmayan bir öğrencinin okul ortamında öğretim süreçlerinden etkili bir şekilde yararlanması mümkündür. Ancak bazı fiziksel ya da zihinsel yetersizliklere sahip olan öğrencilerin normal bir öğrenciye göre daha dezavantajlı olduğu söylenebilir.

Çoklu görme yetersizliğine ya da görme engeline sahip olan öğrencilerin öğretim süreçlerinin sağlıklı öğrencilere göre daha farklı planlanması gerekmektedir. Bu öğrencilerin görme duyularında yaşadıkları kayıplar öğretim programlarında görsel unsurların devre dışı bırakılmasına ve ağırlıklı olarak işitsel veya dokunsal unsurların öne çıkmasına neden olmaktadır. Görme engelli öğrencilere yönelik eğitim hizmetleri, bu hizmetleri sağlama modeli de dâhil olmak üzere son yıllarda önemli ölçüde değişmiştir (Ajuwon ve Oyindade, 2008). Bu nedenle bilim adamları, görme engelli öğrencilere eğitim vermek için çeşitli hizmet sunum seçenekleri olduğunu ve her öğrencinin eğitim ihtiyaçlarına göre yerleştirmenin belirlenmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir (LaVenture, 2003). Görme engelli öğrencilere diğer öğrenciler ile benzer koşullarda fiziksel aktivite ve kapsayıcı bir yöntem bilim kullanarak ihtiyaçlarına uygun hedefler, içerikler ve etkinlikler sunabilmek oldukça önemlidir. Burada önemli faktörlerden bir diğeri de dersin içeriğidir. Beden eğitimi dersleri diğer derslerden içerik bakımından farklılaştığından beden eğitimi öğretmenlerinin farklı metodolojik yaklaşımları da kullanması gerekmektedir. Nitekim beden eğitimi derslerinin görme engelli okul çağındaki bireyler için önemi göz ardı edilemez niteliktedir (Haegele ve Lieberman, 2016).

Bir diğer yönüyle beden eğitimi ya da sporun sağlık açısından çocuklara, gençlere ve yetişkinlere sağladığı yararları bahsetmek gerekmektedir.

Fiziksel aktiviteye katılım, gençlerin sağlığını, zindeliğini ve esenliğini geliştirmenin ve sürdürmenin önemli bir parçasıdır. Küçük yaşta düzenli fiziksel aktivite, yaşam boyunca obezite, anksiyete ve depresyon gibi sağlık sorunlarının gelişme riskini azaltabilir (CDC, 2022). Görme engelli öğrenciler akranlarına göre fiziksel olarak daha az aktif olma eğiliminde olduklarından belirtilen sağlık sorunlarını yaşama risklerinin oldukça fazla olduğu ifade edilmiştir (Haegele ve Porretta, 2015). Görme engelli öğrencilerin eğitim kademelerinde ilerledikçe fiziksel olarak daha pasif duruma gelme eğiliminde oldukları da belirtilmiştir (Oh vd., 2004). Görme engelli öğrencilerin beden eğitimi derslerinde yapılan fiziksel aktivitelere katılımlarında daha az istekli oldukları ifade edilmiştir (Schedlin vd., 2012). Katılımın az olmasının nedeni görme eksikliğinden kaynaklanabilmektedir (Stuart vd., 2006). Görme engelli çocukların yaşamları boyunca optimal sağlığı korumak için düzenli fiziksel aktiviteye katılmaları gerekir. Fiziksel olarak aktif gençlerin yetişkin olarak aktif olma olasılığı daha yüksektir (Lieberman vd., 2013). Eşit fırsatların sağlanacağı ortamlar oluşturulduğunda görme engelli öğrencilerin akranlarıyla benzer beceri ve zindelik seviyelerine çıkma potansiyelleri bulunmaktadır (Blessing vd., 1993). Bu noktada görme engellilerin fiziksel aktivitelere katılımları konusunda bazı problemler saptanmıştır. Bunlar okulda veya okul dışında fırsat eşitsizlikleri, deneyimli beden eğitimi öğretmenlerin az sayıda olması ve ebeveynlerin çocuklarının yaralanmalarından korkması gibi problemlerdir (Perkins vd., 2013). Haegele ve Lieberman (2016) yaptığı çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin görme engellilere yönelik oluşturdukları uyarlanmış fiziksel aktiviteler için yeterli bilgiye ve doğrulanmış değerlendirmelere sahip olduklarını ortaya koymuştur. Buradan hareketle görme engellilere özel olarak uyarlanmış fiziksel aktiviteler için beden eğitimi dersleri kadar uygulayıcı konumunda olan öğretmenlerinde yeterlikleri önem taşımaktadır. Uyarlanmış beden eğitimi ve spor programları ile beden eğitimi öğretmenleri, olası çözümler için gerekli bir bağlantıdır ve görme bozukluğu olan çocuklarda fiziksel aktiviteyi teşvik eder. Bu öğretmenler, ebeveynlerin aktivitelerini değiştirmelerine yardımcı olabilir ve sadece çocuklar için değil, aynı zamanda aileleri için de mevcut fiziksel aktiviteler ve eğlence fırsatları konusunda aktif savunucular olabilirler (Chaapel vd., 2013).

Buradan hareketle detaylı alanyazın incelemesi sonucu görme engellilere özel olarak yapılmış beden eğitimi ya da spor alanındaki araştırmaların farklı

temalarla ilişkileri olduğu ortaya çıkmıştır. Bu alanların beden eğitimi ya da spor ile birlikte sağlığın korunması, mental zindelik, eğitsel çıktılar ve kaynaştırma gibi başlıkların olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda uluslararası alanda beden eğitimi ve spor alanında yapılmış görme engellilere yönelik araştırmaların gelişimlerini ve eğilimlerini ortaya koymak amacıyla sistematik bir inceleme amaçlanmıştır. Özellikle yapılan araştırmaların, yazarların, dergilerin, üniversitelerin ve ülkelerin atıf sayısına göre incelenmesi bu alanda nitelikli araştırmaların analiz edilmesine kolaylık sağlayacaktır. Bu anlamda çalışmamızın belirlenen alanda araştırma yapacak araştırmacılara katkı sağlayacağı görülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada 1975-2022 yılları arasında “*Web of Science Core Collection (WoS)*” tarafından sağlanan bilimsel veriler kullanılarak beden eğitimi ya da spor alanlarında yapılmış görme engelliler konulu araştırmalar incelenmiştir. Bibliyometrik analiz yönteminin kullanıldığı çalışmamızda araştırmaların belirlenen kriterlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bibliyometrik analiz araştırmacı tarafından belirlenen bir alanda kişiler veya kurumlar tarafından yapılmış araştırmaların ve bu araştırmalar arasındaki ilişkilerin nicel olarak analizidir (ULAKBİM, 2022). Alanyazında her geçen gün artan araştırma sayısı araştırmacıların takip edebilmesini zorlaştırdığından bilimsel araştırmaların bazı kriterlere göre bibliyometrik analiz ile listelenebilmesi oldukça önemlidir (Andrade vd., 2017).

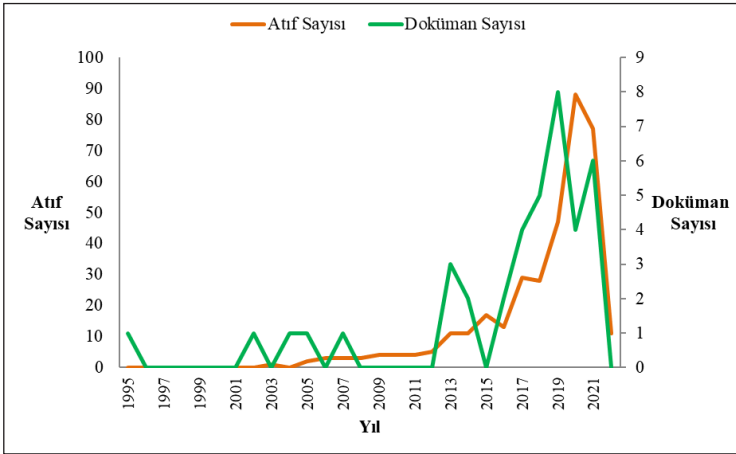
Çalışmamızda *Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED)*; *Social Science Citation Index (SSCI)*, *Emerging Sources Citation Index (ESCI)*, *Book Citation Index – Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH)*; *Book Citation Index – Science (BKCI-S)*, *Conference Proceedings Citation Index - Social Science & Humanities (CPCI-SSH)* indekslerinde yayınlanmış toplam 39 araştırmaya ait verilere ulaşılmıştır. Bu çalışmada hem araştırmaların niteliği hem de verilerin kolay ulaşılabilir olması dolayısıyla WoS veri tabanı kullanılmıştır. Nitekim WoS veri tabanının dünyadaki en ünlü bilimsel atıf veri tabanı olduğu ifade edilmiştir (Wang vd., 2016).

Çalışmamızda belirlenen araştırma verilerine ulaşabilmek amacıyla arama sorgusu dizesinde anahtar kelimeler girilmiştir. Bu kapsamda [“Physical Education” OR “Sport” (Title) AND “Visual Impairments” OR “Blindness” (Title)]

şeklinde tarama yapılmıştır. Araştırma verileri “Excel” ve “Txt” olarak indirilerek analizler yapılmıştır. Taramada kullanılan terimler detaylı alanyazın incelemesi sonucu ortaya çıkan ortak kelimelere göre belirlenmiştir. Analizlerde yapılan araştırmaların yıllara göre sayısal anlamda ve atıf satısına göre değişimleri ile birlikte, en önde gelen yazarlar, dergiler, üniversiteler ve ülkeler doküman sayısı, atıf sayısı ve toplam bağlantı güçlerine göre incelenmiştir. Ayrıca en çok atıf alan araştırmalara ait bazı istatistiksel bilgiler ve en çok kullanılan anahtar kelimelerin ilişkisel haritası sunulmuştur.

BULGULAR

Çalışmada 1975-2022 yılları arasında yapılmış makale (N=37), bildiri (N=1) ve kitap (N=1) olmak üzere toplam 39 doküman incelenmiştir. Araştırmaların yıllara göre değişimleri incelendiğinde, ilk olarak 1995 yılında bu alanda araştırma yapıldığı görülmektedir (Şekil 1). Yıllara göre yapılan araştırmaların sayısı değişkenlik göstermiştir. Ancak en çok araştırmanın 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. Atıf sayısına bakıldığında 2020 yılına kadar artarak devam etmektedir. 2021 yılında yapılan araştırmaların sayısındaki düşüş atıf sayısında da benzer şekilde düşüşe neden olmuştur.

Şekil 1. Araştırma Sayılarının ve Atıfların Yıllara Göre Değişimi

Çalışmamızda elde edilen verilere göre araştırmaların yazarlarının bu alanda yaptıkları yayın sayısı, aldıkları atıf sayısı ve toplam bağlantı güçleri incelenmiştir (Tablo 1). Çalışma kapsamında ilgili endekslerde en az 1 araştırmaya

sahip olan yazarlar arasından atıf sayısına göre ilk 10 yazar Tablo 1'de gösterilmiştir. Haegele Justin A., Lieberman Lauren J., Zhu Xihe, Cathy Houston-Wilson ve Kozub Francis M. beden eğitimi ve spor alanında görme engelliler konulu araştırmalar yapan yazarlar olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca Tablo 1'de yer alan yazarların yaptıkları araştırmalar incelendiğinde, bu alanda bilimsel araştırma yapacak araştırmacılara önemli katkılar sağladığı/sağlayacağı söylenebilir. Doküman sayısına göre bu alana en çok katkı sağlayan yazarlar Haegele Justin A. (N=19), Lieberman Lauren J. (N=11) ve Zhu Xihe (N=12) olduğu görülmektedir. Ayrıca bu yazarların atıf sayısına göre diğer yazarlara göre oldukça yüksek atıflara sahip oldukları belirlenmiştir. Toplam bağlantı güçlerine göre bakıldığında yine Haegele Justin A. bu anlamda öncülük etmektedir. Nitekim yapılan araştırmalardaki ortak yazarlıklara bakıldığında bu yazarın diğer yazarlarla oldukça fazla sayıda ortak araştırmalara sahip olduğu belirlenmiştir. Yazarın uyarlanmış beden eğitimi, uyarlanmış fiziksel aktivite, engelli, görme bozukluğu, otizm ve kaynaştırma alanlarında uzmanlaştığı belirlenmiştir. Bir diğer dikkat çeken yazar Lieberman Lauren J. ise engellilerde hareket çalışmaları programından mezun olarak bu alanda araştırmalar yapmaya devam etmiştir. Ayrıca Haegele Justin A. ile Zhu Xihe isimli yazarların aynı üniversitede görev yaptıkları dolayısıyla ortak araştırmalar yaptığı da belirlenmiştir.

Tablo 1. Yazar Sıralamaları (En Çok Atıf Alan İlk 10 Yazar)

Sıra	Yazar	Doküman Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü*
1	Haegele Justin A.	19	191	17
2	Lieberman Lauren J.	11	142	2
3	Zhu Xihe	12	135	6
4	Cathy Houston-Wilson	1	87	0
5	Kozub Francis M.	1	87	0
6	Paula Conroy	2	31	0
7	Summer Davis	1	29	2
8	Luis Columna	2	28	0
9	Steven Holland K.	5	27	2
10	Amanda Yessick	2	23	17

*Toplam Bağlantı Gücü: Toplam bağlantı gücü özelliği, belirli bir araştırmacının diğer araştırmacılarla ortak yazarlık bağlantılarının toplam gücünü gösterir.

Çalışmamız kapsamında elde edilen verilere göre en çok atıf alan yazarların görev yaptıkları kurumların atıf sayısına göre sıralaması, makale sayıları ve toplam bağlantı güçleri Tablo 2’de verilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri’nde yer alan üniversitelerin sayısının oldukça fazla olduğu belirlenmiştir. Nitekim en çok atıf alan ilk 10 üniversite arasında 9 üniversitenin bu ülkeden olduğu görülmektedir. Tüm üniversiteler arasında bu oran %90 olarak tespit edilmiştir. Özellikle Old Dominion üniversitesinin gerek doküman sayısı (N=16), gerek atıf sayısı (N=161) gerekse de toplam bağlantı gücü (N=6) bakımından ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu üniversitede Haegele Justin A. isimli yazarın görev yaptığı belirlenmiştir. Suny College Brockport ise bu alanda ikinci sırada yer almaktadır. Benzer şekilde Amerika Birleşik Devletleri’nde yer alan üniversitede Lieberman Lauren J. görev yapmaktadır. Indiana üniversitesi atıf sayısına göre üçüncü sırada yer alan bir diğer üniversitedir. Ayrıca listede üniversite dışında bir okulun yer aldığı görülmektedir. Amerika’da bulunan bu okul bir görme engelliler okuludur. Bu okulda Marla Runyan isimli yazar görev yapmaktadır. Bu okulun listede yer alması “*Infusing the Expanded Core Curriculum into Physical Education for Children with Visual Impairments*” başlıklı araştırmanın aldığı atıf sayısından kaynaklanmaktadır (Haegele vd., 2014). Bu araştırmanın görme engelli öğrencilerin bağımsız hareketlerini destekleyebilmek amacıyla oluşturulan çekirdek müfredatı konu aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 2. Üniversite Sıralamaları (En Çok Atıf Alan İlk 10 Üniversite)

Sıra	Üniversite/Okul	Ülke	Doküman Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
1.	Old Dominion University	Amerika	16	161	6
2.	Suny College Brockport	Amerika	11	162	2
3.	Indiana University Bloomington	Amerika	2	87	0
4.	The Ohio State University	Amerika	4	42	2
5.	University of Northern Colorado	Amerika	2	31	0
6.	Syracuse University	Amerika	2	28	0
7.	State University of Campinas	Brezilya	1	13	0
8.	Kent State University	Amerika	1	12	0
9.	University of Louisiana at Lafayette	Amerika	1	12	2
10.	Perkins School for the Blind	Amerika	1	8	0

Araştırmaların yayınlandığı dergiler incelendiğinde bu alanda en etkin derginin “*Adapted Physical Activity Quarterly*” olduğu görülmüştür (Tablo 3). Bu alanda dergide 3 araştırma toplamda 111 atıf alarak ilk sırada yer almaktadır. Bu derginin engelli bireylerin fiziksel aktivitelere katılımlarını ve performanslarını artırmak için uyarlanmış aktivitelere odaklanan araştırmaları kapsam olarak belirlediği ifade edilebilir. Bu alanda ikinci sırada yer alan “*Research Quarterly for Exercise and Sport*” dergisi doküman sayısı bakımında ilk sırada yer almaktadır. Derginin egzersizle ve sporla ilgili olan ve insan hareketine odaklanan araştırmaları yayınladığı söylenebilir. Ayrıca görme engelliler konusunda özel olarak yayın yapan “*Journal Of Visual Impairment & Blindness*” ve “*British Journal of Visual Impairment*” dergileri de yayınladıkları araştırma sayılarına göre dikkat çekmektedir. Dergilerin Impact Factor verilerine göre sıralamasında “*Sport Education and Society*” dergisinin ilk sırada olduğu görülmektedir (N=4.119). Bu derginin ise sporla ilgili pedagoji, politika, sosyo-kültürel, egzersiz ve beden eğitimi konularında araştırmalara yer verildiği söylenebilir.

Tablo 3. Dergi Sıralamaları (En Çok Atıf Alan İlk 10 Dergi)

Sıra	Dergi Adı	Doküman Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü	Impact Factor*
1	Adapted Physical Activity Quarterly	3	111	1	2.929
2	Research Quarterly For Exercise and Sport	7	65	0	2.500
3	Journal Of Visual Impairment & Blindness	6	41	0	0.798
4	European Physical Education Review	3	37	1	3.790
5	British Journal of Visual Impairment	4	24	3	2.100
6	Sport Education And Society	1	6	0	4.119
7	Journal of Physical Education Recreation and Dance	2	5	0	0.760
8	Curriculum Studies in Health and Physical Education	1	2	1	2.200
9	Sport in Society	1	2	0	1.725
10	Journal of Sports Medicine and Physical Fitness	1	1	0	1.637

*Impact Factor: Dergilerin internet sayfalarındaki 2020 yılı değerleridir.

Çalışmamızda incelenen araştırmaların ülkelere göre analizlerinde atıf sayısına göre ilk sırada Amerika Birleşik Devletleri gelmektedir (Tablo 4). Bu ülkenin beden eğitimi ya da spor alanların görme engelliler konulu araştırma sayısının 32, atıf sayısının 305 olduğu belirlenmiştir. Görme engellilerin beden eğitimi öğretimlerine odaklanan, uyarlanmış fiziksel aktiviteler ile kaynaştırma eğitimlerini araştıran yazarların ve üniversitelerin ağırlıklı olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde olduğu ifade edilebilir. Nitekim ülkede sadece engellilerin hareket ve performansları ile ilgili programların olduğu da bilinmektedir. Atıf sayısına göre ikinci sırada yer alan Brezilya'dır. Bu ülkede 3 araştırma 15 atıf alarak dikkat çekmektedir. Ancak Amerika Birleşik Devletleri'ne oranla oldukça geride olduğu söylenebilir. Ayrıca toplam bağlantı gücü verilerine bakıldığında bu alana araştırma yapan yazarların ülkeler arası bir ortak yazarlıklarının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Ülke Sıralamaları

Sıra	Ülke	Doküman Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
1	Amerika	32	305	0
2	Brezilya	3	15	0
3	İrlanda	1	3	0
4	İngiltere	1	2	0
5	Polonya	1	1	0
6	Avusturya	1	0	0
7	Almanya	1	0	0
8	Rusya	1	0	0

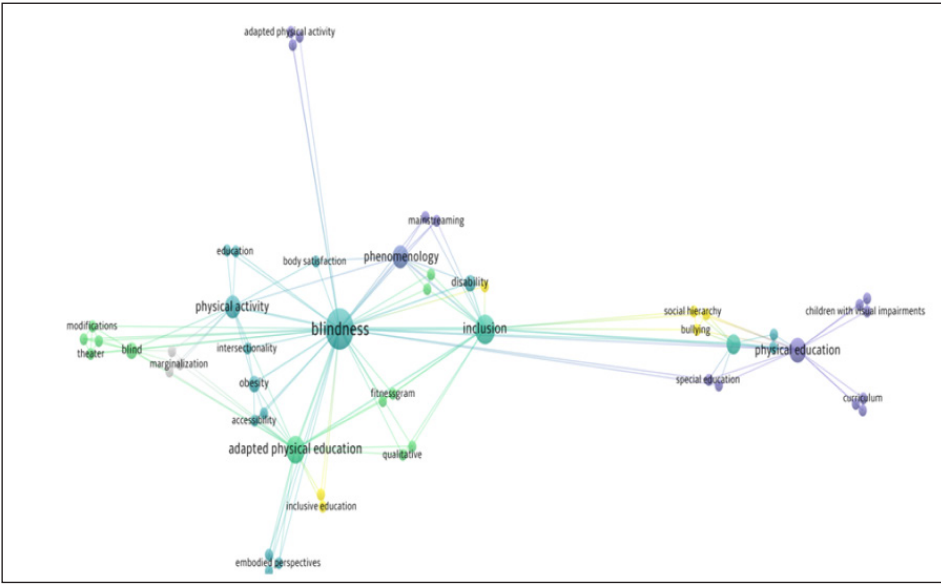
Çalışmamızda atıf sayısına göre ilk 10 sırada yer alan araştırmaların yayın yılları, toplam atıf sayıları, ortalama atıf sayıları ve son 5 yılda aldıkları atıflara ilişkin veriler verilmiştir (Table 5). En çok atıf alan araştırmanın 2002 yılında yapıldığı görülmektedir (N=87). Bu araştırmada görme engelli öğrenciler bulunan sınıfta bu öğrencileri beden eğitimi dersine dâhil etmek isteyen öğretmenlerin karşılaştıkları engelleri ortaya koymak amaçlanmıştır (Lieberman vd., 2002). Bir diğer araştırmada retrospektif yöntemle yetişkin görme engelli bireylerin geçmişte beden eğitimi derslerinde yaşadıkları sorunlar analiz edilmiştir. Bu araştırmada görme engelli öğrencilerin beden eğitimi derslerinde

kenara atılma, hareketi yapamaz ön yargısı ve akran iletişimde özsaygının yitirilmesi gibi duygular ana temalar olarak ortaya konulmuştur (Haegele ve Zhu, 2017). Görme engelli elit goalbol sporcularıyla yapılan araştırmada ise beden eğitimi ve sporun anlamı konusunda nitel bir araştırma ortaya konulmuştur. Bu araştırmada görme engelli sporcular beden eğitiminin merkezinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yer aldığını, kaynaştırma problemlerinin olduğunu ve ders dışı zamanlarda da spor yapabilecek fırsat eşitliğinin sağlanması konularında görüşler ifade etmişlerdir (Haegele vd., 2017). Yakın dönemde yapılan diğer bir araştırmada yine benzer şekilde görme engelli bireylerin görüşleri doğrultusunda beden eğitimi derslerinin kapsayıcılıkları ve kaynaştırma durumları değerlendirilmiştir. Bu araştırmada da benzer olumsuz duyguların ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Nitekim bireyler olumsuz aidiyet duygusu ve yapılan fiziksel aktivitelerden kendini dışlanmış hissetme gibi görüşleri belirtmişlerdir (Haegele vd., 2019). Yapılan tüm araştırmaların görme engelli öğrencilerin görüşlerini dikkate alan nitel araştırma yöntemiyle retrospektif ya da fenomenolojik modelleri kullanmışlardır. Görme engellilerin bireysel okuma yapabilecekleri anket, ölçek gibi veri toplama yöntemlerini kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Bunun yerine ağırlıklı olarak görme engellilerin belirli bir konu hakkında görüşlerini almak amacıyla nitel yöntemler tercih edilmiştir.

Tablo 5. Yıllara Göre Araştırmaların Atf Sayıları (En Çok Atf Alan İlk 10 Araştırma)

Sıra	Doküman Adı	Yazar	Yayın Yılı	Toplam Atf Sayısı	Ortalama Atf Sayısı					
					2017	2018	2019	2020	2021	
1	Perceived barriers to including students with visual impairments in general physical education	Lieberman, J.; Houston-Wilson, C.; Kozub, FM	2002	87	4.14	11	7	8	11	2
2	Experiences of Individuals With Visual Impairments in Integrated Physical Education: A Retrospective Study	Haegele, Justin A.; Zhu, Xihe	2017	44	7.33	0	3	12	18	9
3	The meaning of physical education and sport among elite athletes with visual impairments	Haegele, Justin A.; Zhu, Xihe; Davis, Summer	2017	29	4.83	3	4	10	5	6
4	How Students with Visual Impairments Can Learn Components of the Expanded Core Curriculum Through Physical Education	Lieberman, Lauren J.; Haegele, Justin A.; Columna, Luis; Conroy, Paula	2014	20	2.22	3	2	1	4	4
5	Females With Visual Impairments in Physical Education: Exploring the Intersection Between Disability and Gender Identities	Haegele, Justin A.; Yessick, Amanda; Zhu, Xihe	2018	15	3.00	0	0	2	8	5
6	We can't do anything: The experiences of students with visual impairments in physical education classes in Brazil	Tanure Alves, Maria Luiza; Haegele, Justin A.; Duarte, Edison	2018	13	2.60	0	0	1	7	4
7	Understanding the Inclusiveness of Integrated Physical Education From the Perspectives of Adults With Visual Impairments	Haegele, Justin A.; Hodge, Samuel R.; Zhu, Xihe; Holland, Steven K.; Wilson, Wesley J.	2019	12	4.00	0	0	0	7	5
8	Paraeducator Support in Integrated Physical Education as Reflected by Adults With Visual Impairments	Haegele, Justin A.; Sato, Takahiro; Zhu, Xihe; Kirk, T. Nicole	2019	12	3.00	0	0	1	6	4
9	Training of Paraeducators for Physical Education for Children with Visual Impairments	Lieberman, Lauren J.; Conroy, Paula	2013	11	1.10	2	1	4	0	1
10	Missed opportunities: Adults with visual impairments' reflections on the impact of physical education on current physical activity	Yessick, Amanda; Haegele, Justin A.	2019	8	2.00	0	0	0	4	4

Şekil 2’de araştırmalarda kullanılan anahtar kelimeler ve ilişkisel haritası gösterilmektedir. Burada şekillerin büyüklüğü anahtar kelimenin kullanım sıklığına göre değişmektedir. Ayrıca renklerin koyudan açığa (mordan sarıya) doğru gitmesi de yıllara göre geçmişten günümüze doğru bir geçişin göstergesidir. Burada ortaya çıkan anahtar kelimelerde özellikle yakında dönemde “bullying” (zorbalık), “social hierarchy” (toplumsal tabakalaşma) ve “inclusive education” (kaynaştırma eğitimi) sıklıkla kullanılmıştır. Bunun dışında genel olarak kullanım sıklıklarına göre bakıldığında “blindness” (körlük), “physical education” (beden eğitimi) ve “inclusion” (kaynaştırma) kelimelerinin olduğu belirlenmiştir.

Şekil 2. En Çok Kullanılan Anahtar Kelimeler ve İlişkileri

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmamızda beden eğitimi ve spor alanında görme engellilere yönelik yapılmış uluslararası araştırmaların sistematik bir incelemesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda yapılan alanyazın incelemesi sonucunda elde edilen araştırmalara ait veriler analiz edilmiştir. İlk olarak yapılan analizlerde araştırmaların sayılarında ve aldıkları atıflarda yıllara göre ortaya çıkan değişimler şekil olarak sunulmuştur. Bu alanda ilk araştırmanın 1995 yılında, en fazla araştırmanın ise

2019 yılında yapıldığı belirlenmiştir. Atıf sayısının ise 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaştığı görülmüştür.

Elde edilen veriler doğrultusunda ikinci analiz araştırmaların yazarları için yapılmıştır. En çok atıf alan ilk 10 yazarın sıralamasına göre Haegele Justin A., Lieberman Lauren J. ve Zhu Xihe bu alanda öncülük eden yazarlardır. Yazarların görev yaptıkları üniversitelerin atıf sayısına göre sıralamasında ise Old Dominion, Suny College Brockport ve Indiana Üniversiteleri'nin dikkat çektiği görülmüştür. Özellikle Haegele Justin A. isimli yazardan dolayı burada Old Dominion üniversitesi öne çıkmıştır. Dergilerin atıf sayısına göre yapılan sıralamasında doküman sayılarının, toplam bağlantı güçlerinin ve etki değerlerinin de verileri sunulmuştur. Burada en dikkat çeken derginin Adapted Physical Activity Quarterly dergisi olduğu belirlenmiştir. Bunun arkasından Research Quarterly For Exercise and Sport, Journal of Visual Impairment & Blindness ve European Physical Education Review dergilerinin geldiği görülmektedir. Etki değerine göre bakıldığında Sport Education and Society dergisinin diğer dergilere göre daha yüksek bir değere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamızdan elde edilen araştırma verilerine göre atıf ve doküman sayısına göre alana en çok katkı yapan ülkenin Amerika Birleşik Devletleri olduğu görülmüştür. Nitekim hem en çok atıf alan yazarların, hem de en çok atıf alan üniversitelerin bu ülkede olduğu da belirlenmiştir. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri'nin diğer ülkelere oranla, görme engellilerin beden eğitimi ve spor alanındaki durumlarını inceleyen araştırmalar açısından, oldukça fark yaratan katkıları olduğu ifade edilebilir. Daha sonra çalışmamızda belirlenen alanda en çok atıf alan araştırmalar ve bu araştırmalara ait istatistiksel veriler sunulmuştur. Burada sunulan araştırmaların ağırlıklı olarak nitel yöntemlerin kullanıldığı araştırmalar olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak görme yetersizliğine sahip bir örneklem grubu olduğu için daha çok sözel iletişimin merkezde olduğu görüşme teknikleri kullanılması söylenebilir. Son olarak çalışmamızda incelenen araştırmaların kullandıkları anahtar kelimelere göre ilişkisel bir haritası sunulmuştur. Bu anahtar kelimeler yıllara göre de bazı veriler ortaya koymaktadır. Burada sarı renkli anahtar kelimelerin 2020 yılı ve sonrası kullanıldığı, daha koyu renkler olan mor-yeşil gibi renklerin ise 2018 yılı öncesinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Şekillerin büyüklüğü kullanım

sıklıklarını göstermektedir. Nitekim “*blindness*”, “*inclusion*”, “*phenomenology*”, “*physical activity*”, “*adapted physical education*” ve “*disability*” gibi kelimelerin öne çıktığı görülmektedir.

Sonuç olarak; görme engellilerin daha sağlıklı ve zinde olmaları, akranlarıyla birlikte beden eğitimi derslerine katılabilmeleri, görme yetersizliklerine rağmen fırsat eşitliğine sahip olmalarını konu edinen ve burada ortaya çıkan engelleri ortadan kaldıracak çözümler üreten araştırmaların alanyazında olduğu görülmüştür. Çalışmamızda bu araştırmaların sistematik bir incelemesi yapılarak belirlenen alanda araştırma yapacak araştırmacılara katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Andrade, A., Dominski, F. H. and Coimbra, D. R. (2017). Scientific production on indoor air quality of environments used for physical exercise and sports practice: Bibliometric analysis. *Journal of Environmental Management*, 196, 188-200. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2017.03.001>.
- Ajuwon, P. M. and Oyinlade, A. O. (2008). Educational placement of children who are blind or have low vision in residential and public schools: A national study of parents' perspectives. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 102(6), 325-339.
- Blessing, D. L., McCrimmon, D., Stovall, J. and Williford, H. N. (1993). The effects of regular exercise programs for visually impaired and sighted schoolchildren. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 87(2), 50-52.
- CDC. (2022). Centers for Disease Control and Prevention 2022. Active People, Healthy NationSM. [<https://www.cdc.gov/physicalactivity/activepeoplehealthynation/index.html>]. (Erişim 07.08.2022).
- Chapel, H., Columna, L., Lytle, R. and Bailey, J. (2013). Parental Expectations About Adapted Physical Education Services. *The Journal of Special Education*, 47(3), 186-196. doi: <https://doi.org/10.1177/0022466912447661>
- Haegle, J. A. and Lieberman, L. J. (2016). The current experiences of physical education teachers at schools for blind students in the United States. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 110(5), 323-334.
- Haegle, J. A. and Porretta, D. L. (2015). Physical activity and school-age individuals with visual impairments: A literature review. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 32(1), 68 - 82. doi:10.1123/apaq.2013-0110
- Haegle, J. A. and Zhu, X. (2017). Experiences of individuals with visual impairments in integrated physical education: A retrospective study. *Research quarterly for exercise and sport*, 88(4), 425-435.
- Haegle, J. A., Hodge, S. R., Zhu, X., Holland, S. K. and Wilson, W. J. (2019). Understanding the inclusiveness of integrated physical education from the perspectives of adults with visual impairments. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 37(2), 141-159.
- Haegle, J. A., Lieberman, L. J., Columna, L. and Runyan, M. (2014). Infusing the Expanded Core Curriculum into Physical Education for Children with Visual Impairments. *Palaestra*, 28(3).
- Haegle, J. A., Zhu, X. and Davis, S. (2017). The meaning of physical education and sport among elite athletes with visual impairments. *European Physical Education Review*, 23(4), 375-391.
- LaVenture, S. (2003). The Individuals with Disabilities Education Act (IDEA): Past and present. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 97(9), 517-518

- Lieberman, L. J., Houston-Wilson, C. and Kozub, F. M. (2002). Perceived barriers to including students with visual impairments in general physical education. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 19(3), 364-377.
- Lieberman, L. J., Ponchillia, P. and Ponchillia, S. (2013). Physical education and sport for individuals with visual impairments or deaf-blindness: Foundations of instruction. New York: American Foundation of the Blind.
- Oh, H., Ozturk, M. and Kozub, F. (2004). Physical activity and social engagement patterns during physical education of youth with visual impairments. *Rehabilitation & Education for Blindness & Visual Impairment*, 34(1), 39 – 48.
- Perkins, K., Columna, L., Lieberman, L. J. and Bailey, J. (2013). Parents' perceptions of physical activity for their children with visual impairments. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 107(2), 131–142
- Schedlin, H., Lieberman, L. J., HoustonWilson, C. and Cruz, L. (2012). Academic learning time in physical education of children with visual impairments: An analysis of two students. *Insight: Research and Practice in Visual Impairment and Blindness*, 5(1), 11–22.
- Stuart, M. E., Lieberman, L. J. and Hand, K. E. (2006). Beliefs about physical activity among children who are visually impaired and their parents. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 100, 223–234.
- ULAKBİM. (2022). Tubitak Ulakbim Cahit Arf Bilgi Merkezi 2022. [<https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulansorular/#:~:text=Belirli%20bir%20alanda%20belirli%20bir,aras%C4%B1daki%20ili%C5%9Fkilerin%20say%C4%B1sal%20olarak%20analizidir>]. (Erişim 10.10.2022).
- Wang, X., Fang, Z. and Sun, X. (2016). Usage patterns of scholarly articles on Web of Science: a study on Web of Science usage count. *Scientometrics*, 109, 917-926.